

PRIKAZ KNJIGE „SIRIG – KORENI, NASTANAK“

Nikola Tošić Malešević*

Ministarstvo odbrane Republike Srbije,
Univerzitet odbrane u Beogradu, *Vojno delo*

Dalibor Denda, Milan Micić, *Sirig – koreni, nastanak*, Udruženje ratnih dobrovoljaca 1912–1918. njihovih potomaka i poštovalaca „Vidovdan“, Sirig, 2017, 136 str.

U godinama nakon Prvog svetskog rata i između dva svetska rata (1918–1941), na prostorima Vojvodine, Slavonije, Šumadije, Kosova i Metohije i Vardarske Makedonije vršena je kolonizacija ljudi, uglavnom srpske nacionalnosti, koji su, kao dobrovoljci, služili u srpskoj vojsci tokom Prvog svetskog rata (1914–1918). Oni su, kao nagradu za svoju službu i ratovanje, na pomenutim područjima dobijali zemlju i materijal za izgradnju kuća i okućnica. Pored navedenih, zemlju i materijal za gradnju dobijali su i tzv. „optanti“ – Srbi koji su se doselili na teritoriju današnje Vojvodine sa prostora koji su, posle konačnih povlačenja granica u prvim godinama nakon završetka Prvog svetskog rata 1918, pripali Rumuniji i Mađarskoj i autokolonisti – Srbi-dobrovoljci u srpskoj voj-

sci sa prostora Vojvodine koji su u istoj dobijali zemlju ukoliko su bili dobrovoljci ili ako je nisu imali dovoljno pre 1914. Što se tiče kolonista – bivših dobrovoljaca van prostora Vojvodine, to su uglavnom bili ljudi iz Bosne i Hercegovine, Dalmacije, Slavonije, Like, Korduna, Banije i Gorskog Kotara koji su, ne želeći da se u redovima austro-ugarske vojske bore protiv Srbije, prebegavali ili se dobrovoljno prijavljivali u redove srpske vojske. Osim njih, tu su bili i dobrovoljci iz Crne Gore koji su u redove srpske vojske prelazili nakon kapitulacije Crne Gore u Prvom svetskom ratu 21. januara 1916. godine. Na kraju, sa svih navedenih prostora naseljen je jedan broj stanovnika srpske nacionalnosti koji nisu kao dobrovoljci služili u srpskoj vojsci, ali su izrazili želju da se presele u Vojvodinu. To su bili tzv. kolonisti. Da bi osvetlili pomenuti proces kolonizacije, potpukovnik dr Dalibor Denda, naučni saradnik Odeljenja za vojnu istoriju Instituta za strategijska istraživanja u Beogradu i dr Milan Micić, istoričar iz Novog Sada, napisali su, 2017. povodom 90-te godišnjice osnivanja Siriga kod Temerina, monografiju pod nazivom *Sirig – koreni, nastanak*.

Monografija je pisana na osnovu raznovrsnih i bogatih izvora i literature. Od neobjavljenih izvora, upotrebljeni su dokumenti iz Vojnog arhiva u Beogradu, Arhiva Vojvodine u Novom Sadu, Istorijskog arhiva iz Zrenjanina, Istorijskog arhiva u Novom Sadu i Arhiva Udruženja ratnih dobrovoljaca 1912–1918 njihovih potomaka i poštovalaca „Vidovdan“ iz Siriga. Od ob-

* Autor je spoljni saradnik *Vojnog dela* i samostalni istraživač – master istoričar.

javljenih izvora, korišćeni su dokumenti iz zbirki dokumenata kao što su: *Vojska bez države. Od srpskog do jugoslovenskog dobrovoljačkog korpusa u Rusiji za vreme Prvog svetskog rata* (priredili Jaroslav Višnjakov, Aleksej Timofejev i Goran Miloradović); *Jugoslovenski dobrovoljci u Rusiji 1914–1918* (priredio Nikola B. Popović); *Jugoslovenski dobrovoljci 1914/1918 – Srbija, Južna Amerika, Severna Amerika, Australija, Francuska, Španija, Solunski front i Die Habsburgermonarchie 1848–1918* (priredio Nikola B. Popović), *Band XI, Die Habsburgermonarchie und der Erste Weltkrieg, Weltkriegsstatistik Österreich – Ungarn 1914–1918* (bearbeitet von Helmut Rumpfer und Anatol Shimed-Kowarzik). Zatim, tu je i periodika. Korišćeni su članci iz *Banatskog glasnika*, *Politike*, *Ratnika*, *Službenih novina* i *Narodnog lista*.

Od literature, korišćena su dela kao što su: Sofija Božić, *Srbi u Hrvatskoj 1918–1929*; Boško Branković, *Petrovac od 1700. do 1918. godine*; Jevto Dedijer, *Hercegovina. Antropogeografska studija*; Milan Micić, *Srpsko dobrovoljačko pitanje u Velikom ratu (1914–1918)*; Nikodim Milaš, *Pravoslavna Dalmacija*; Milorad Ekmečić, *Dugo kretanje između klanja i oranja. Istorija Srba u Novom veku (1492–1992)*; Milorad Ekmečić, *Ustanak u Bosni 1875–1878*; Nikola B. Popović, *Odnosi Srbije i Rusije u Prvom svetskom ratu*; Николай Корсун, *Балкански фронт мировой войны 1914–1918 гг.*; Kristof Nojmajer, Ervin Šmidel, *Bošnjaci u carskoj službi – Bosanskohercegovačke trupe u austrougarskoj vojsci (Historija i uniforme od 1878. do 1918. godine)* i mnoga druga. Na kraju, autori su koristili i enciklopedije: *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka*, tom II i *Vojna enciklopedija*, tomovi 1, 4 i 5.

Na početku monografije nalazi se sadržaj nakon čega dolazi predgovor autorâ. Zatim sledi glavni tekst monografije koji je podeljen na dva dela. Prvi deo, rad je dr Dalibora Dende, zove se *Sirig - koreni* i podeljen je na tri podceline. U njima autor opisuje poreklo porodica u Sirigu, tj. iz kojih krajeva i mesta su se doselili nakon Prvog svetskog rata i u godinama između dva svetska rata, istorijat Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Dalmacije, Slavonije, Like, Korduna, Banije i Gorskog Kotara od vremena srednjeg veka do 1918. godine, te istorijat učešća dobrovoljaca u srpskoj vojsci u godinama Prvog svetskog rata od 1914. do 1918. godine.

Drugi deo monografije, pod nazivom *Sirig – nastanak (1921–1941)*, rad je dr Milana Micića i u njemu je čitaocima predstavljeno doseljavanje na prostor današnje Vojvodine nakon Prvog svetskog rata i u godinama između dva svetska rata, osnivanje kolonističkih naselja (među njima i Siriga), problemi i poteškoće sa kojima su se kolonisti suočavali, te život u kolonističkim naseljima (naravno, i u Sirigu) u periodu od 1918. do 1941. Godine, tj. do izbijanja Drugog svetskog rata na prostoru Jugoslavije.

Monografija *Sirig – koreni, nastanak* na veran način čitaocima opisuje istorijat krajeva iz kojih su poticali naseljenici u dobrovoljačkim kolonijama na prostoru današnje Vojvodine, njihov dolazak i teškoće pri navikavanju na novu sredinu i njima, do tada, nepoznat način života. Zato možemo reći da je ovo delo koristan izvor podataka za sve one koje interesuje istorijski proces kolonizacije planinske ravnice u 20-tim i 30-tim godinama XX veka.

Nakon glavnog teksta, slede zaključak koji je napisao dr Milan Micić i prilog u vidu spiska dobrovoljaca i kolonista koji su se doselili u Sirig pri osnivanju sela, 1927. godine. Potom je dat spisak korišćenih izvora i literature, rečnik manje poznatih termina, spisak skraćenica, beleške o autorima, recenzije monografije i katalogizacija u Biblioteci Matice srpske u Novom Sadu.

Monografija je solidno tehnički opremljena i sadrži značajan broj kolor i crno-belih fotografija. Njeno izdavanje pomogli su Opština Temerin i preduzeće „Dinamika“ d.o.o iz Novog Sada. Izdavač je Udruženje ratnih dobrovoljaca 1912–1918 njihovih potomaka i poštovalaca „Vidovdan“ iz Siriga. Štampana je u 500 primeraka, a izvršni izdavač je štamparija „Sajnos“ d.o.o iz Novog Sada.